



Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Κλινική Άσκηση στη Λογοπαθολογία 2

Ενότητα 13: Διαγνωστικές & Θεραπευτικές
Προσεγγίσεις στις Διαταραχές του Αυτιστικού
Φάσματος – 4

Ταφιάδης Διονύσιος



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Τμήμα Λογοθεραπείας

Κλινική Άσκηση στη Λογοπαθολογία 2

Ενότητα 13: Διαγνωστικές & Θεραπευτικές Προσεγγίσεις
στις Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος – 4

Ταφιάδης Διονύσιος

Εργαστηριακός Συνεργάτης

Ιωάννινα, 2015



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Σκοποί ενότητας

- Ανάπτυξη και στοιχειοθετημένη επιστημονικά χρήση των μεθόδων θεραπευτικής παρέμβασης για την ανάταξη των ΔΑΦ.



Περιεχόμενα ενότητας

- Άλλες Προσεγγίσεις
- Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger



Άλλες Προσεγγίσεις

Άλλες Προσεγγίσεις (1 από 8)

- Αισθητηριακές – κινητικές προσεγγίσεις
- Πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι τα παιδιά με αυτισμό είναι υπερευαίσθητα ή υποευαίσθητα σε αισθητηριακά ερεθίσματα, με αποτέλεσμα να βιώνουν υπερβολική ή ανεπαρκή αισθητηριακή διέγερση σε σύγκριση με τους περισσότερους ανθρώπους.

Άλλες Προσεγγίσεις (2 από 8)

- Αισθητηριακές – κινητικές προσεγγίσεις
- Είναι λοιπόν πιθανό να δυσκολεύονται να αντιληφθούν τα περιβαλλοντικά ερεθίσματα και να αντιδρούν σε αυτά με τον κατάλληλο τρόπο. Η αρχή αυτή αποτελεί την βάση των αισθητηριακών – κινητικών θεραπειών που απαριθμούν περισσότερες από 1.800 παραλλαγές.

Άλλες Προσεγγίσεις (3 από 8)

Αισθητηριακές – κινητικές προσεγγίσεις

- Μουσικοθεραπεία
- Αισθητηριακή ολοκλήρωση
- Ακουστική ολοκλήρωση
- Οπτικές θεραπείες
- Διευκολυνόμενη επικοινωνία



Άλλες Προσεγγίσεις (4 από 8)

Βιοχημικές προσεγγίσεις

- Φαρμακοθεραπεία
- Αλλαγή διαιτολογίου



Άλλες Προσεγγίσεις (5 από 8)

- Το **μη-κατευθυνόμενο παιχνίδι** χρησιμοποιείται για την ενίσχυση της ανάπτυξης της αλληλεπίδρασης και για την κατανόηση και τη χρήση του προφορικού λόγου. Το έργο του θεραπευτή ή του γονέα είναι παίζει δίπλα στο παιδί μιμούμενος τις κινήσεις του και κάνοντας κάποιο λεκτικό σχόλιο που αρμόζει στο λεκτικό επίπεδο του ή στο επίπεδο του πλαισίου, τα οποία γίνονται συγχρονισμένα με τη δραστηριότητα που εκτελεί το παιδί.



Άλλες Προσεγγίσεις (6 από 8)

- Η ψυχοθεραπεία δεν είναι η πλέον ενδεδειγμένη επιλογή για την αντιμετώπιση του αυτισμού, γιατί βασίζεται σε θεωρίες που έχουν αποδειχτεί ανακριβείς –και πιο συγκεκριμένα σε μια προβληματική σχέση ανάμεσα στο παιδί και τη μητέρα του.



Άλλες Προσεγγίσεις (7 από 8)

- Είναι μια θεραπεία που διαρκεί μεγάλο χρονικό διάστημα και ο χρόνος είναι ένας παράγοντας που πιέζει πολύ τα παιδιά με αυτισμό για να προλάβουν να ξεπεράσουν ορισμένα προβλήματα τους και να ενταχθούν στο χώρο του σχολείου. Η ψυχοθεραπεία στηρίζεται στην επικοινωνία, λεκτική ή μη-λεκτική.

Άλλες Προσεγγίσεις (8 από 8)

- Οι τρεις δημοφιλείς μορφές ψυχοθεραπείας που έχουν εφαρμοστεί σε παιδιά με αυτισμό είναι:
- Η ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία,
- Η θεραπεία κρατήματος, και
- Η θεραπεία επιλογών



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (1 από 20)

- Διαφοροποιημένη ενίσχυση (Differential Reinforcement)
- Διαφοροποιημένη ενίσχυση εναλλακτικών συμπεριφορών (Differential Reinforcement of Alternative Behaviors – DRA)
- Διαφοροποιημένη ενίσχυση μη συμβατικών συμπεριφορών (Differential Reinforcement of Incompatible Behaviors – DRI)



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (2 από 20)

- Διαφοροποιημένη ενίσχυση συμπεριφορών που είναι σε χαμηλό επίπεδο (Differential Reinforcement of Low Rates of Behaviors – DRL)
- Διαφοροποιημένη ενίσχυση άλλων συμπεριφορών (Differential Reinforcement of Other Behaviors – DRO)



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (3 από 20)

Επαυξάνοντας το παιχνίδι παιδιών με Asperger

- Μέσω ενός προσεκτικά προσαρμοσμένου συστήματος κοινωνικής υποστήριξης, μπορούμε να παρέχουμε στα παιδιά με Asperger πολύ σημαντικές και επιτυχείς εμπειρίες παιχνιδιού με συνομηλίκους. Μέσω κλιμακωτών αλληλεπιδράσεων σε ομάδες παιχνιδιού, προσαρμόζουμε το μέγεθος εξωτερικής υποστήριξης που παρέχεται σε σχέση με τις ανάγκες παιχνιδιού των παιδιών.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (4 από 20)

Επαυξάνοντας το παιχνίδι παιδιών με Asperger

- Για να διευκρινίσουμε το πώς κλιμακώνονται οι αλληλεπιδράσεις, περιγράφουμε λεπτομερώς, τρία επίπεδα υποστήριξης, όπως κυμαίνονται σε μια δεδομένη χρονική στιγμή σε ομάδες παιχνιδιού (Quill, 2000).



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (5 από 20)

- *Ανάπτυξη της προσαρμοστικότητας*
- Τα παιδιά με Asperger αντιμετωπίζουν πρόβλημα υπερεπιλεκτικότητας ερεθισμάτων. Η παραμικρή αλλαγή ενδεχομένως να κάνει μια κατάσταση να φαίνεται διαφορετική για το παιδί. Το παιδί με Asperger επηρεάζεται τόσο πολύ από τον περιβαλλοντικό ερεθισμό , έτσι ώστε ολόκληρη η αλυσίδα των συμπεριφορών του να τροποποιείται από μία μεταβαλλόμενη μεταβλητή (Quill, 2000).



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (6 από 20)

- **Συζητήσεις μέσω κόμικς (*Comic Strip Conversations*):**
- Οι συζητήσεις μέσω κόμικς έχουν αρχικά δημιουργηθεί από την Carol Gray και χρησιμοποιούν σκίτσα που περιέχουν ανθρώπινες φιγούρες που για κεφάλι έχουν έναν κύκλο και για σώμα, χέρια και πόδια έχουν απλές γραμμές, σύννεφα που μέσα τους είναι γραμμένες σκέψεις και ομιλία και κείμενο σε διαφορετικά χρώματα για να γίνεται κατανοητή η αλληλουχία των ενεργειών, των συναισθημάτων και των σκέψεων σε μία συγκεκριμένη κοινωνική κατάσταση.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (7 από 20)

- **Συζητήσεις μέσω κόμικς (*Comic Strip Conversations*):**
- Γνωρίζουμε ότι τα παιδιά ηλικίας τριών με τεσσάρων ετών κατανοούν ότι τα σύννεφα με τις σκέψεις αντιπροσωπεύουν αυτά που κάποιος σκέφτεται (Attwood, 2007).



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (8 από 20)

- *Αντιμετώπιση προβλημάτων προσωδίας*
- Ένα άτομο με σύνδρομο Asperger που έχει προβλήματα με την προσωδία και σε επίπεδο παραγωγής αλλά και σε επίπεδο αντίληψης, θα χρειαστεί απαραίτητα καθοδήγηση στο να καταλαβαίνει τα μηνύματα που είναι συνυφασμένα με την προσωδία. (Attwood, 2007).



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (9 από 20)

- *Αντιμετώπιση προβλημάτων προσωδίας*
- Τα παιχνίδια ρόλων, το να ακούει ηχογραφήσεις και οι θεατρικές δραστηριότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εξηγήσουν πώς και γιατί η έμφαση αλλάζει. (Attwood, 2007).



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (10 από 20)

- *Αντιμετώπιση των προβλημάτων κατανόησης των συναισθημάτων των άλλων ανθρώπων*
- Τα άτομα με Asperger έχουν δυσκολία να αναγνωρίζουν και να καταλαβαίνουν τις σκέψεις, τα πιστεύω, τις επιθυμίες και τις προθέσεις των άλλων ανθρώπων με σκοπό να βγάλουν νόημα από τη συμπεριφορά τους και να προβλέψουν τι σκοπεύουν να κάνουν αμέσως μετά (Attwood, 2007).



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (11 από 20)

- *Στρατηγικές μείωσης της ακουστικής ευαισθησίας*
- Είναι σημαντικό πρώτα να προσδιορίσουμε ποιες εμπειρίες λαμβάνονται ως έντονα επίπονες, με το παιδί να καλύπτει τα αυτιά του ή να κάνει μορφασμούς σε απάντηση ξαφνικών θορύβων, ή απλά με το να εκφράζει σε έναν ενήλικα ποιοι ήχοι είναι ενοχλητικοί (Attwood, 2007).



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (12 από 20)

- *Στρατηγικές μείωσης της ακουστικής ευαισθησίας*
- Η θεραπεία αισθητηριακής ολοκλήρωσης (Sensory Integration Therapy) έχει αναπτυχθεί από θεραπευτές και βασίζεται στην πρωτοποριακή δουλειά της Jean Ayers. Η θεραπεία χρησιμοποιεί ειδικό εξοπλισμό παιχνιδιού για να βελτιώσει την επεξεργασία, τη διαμόρφωση, την οργάνωση και την ολοκλήρωση των αισθητηριακών πληροφοριών.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (13 από 20)

- Η θεραπεία ακουστικής ολοκλήρωσης (Auditory Integration Therapy – AIT), αρχικά αναπτύχθηκε από τον Guy Berard. Η θεραπεία απαιτεί το άτομο να ακούει δέκα ώρες ηλεκτρονικά τροποποιημένη μουσική μέσω ακουστικών κατά τη διάρκεια δύο καθημερινών συνεδριών μισής ώρας για δέκα μέρες. Μία αρχική αξιολόγηση διεξάγεται με τη χρήση ενός ακουογράμματος για να αναγνωριστούν οι συχνότητες στις οποίες το άτομο είναι υπερευαίσθητο.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (14 από 20)

Στρατηγική μείωσης της οπτικής ευαισθησίας

- Υπάρχουν θεραπευτικά προγράμματα που ίσως να έχουν κάποια επίδραση στη μείωση της οπτικής ευαισθησίας στο παιδί. Η Helen Irlen έχει αναπτύξει τη χρήση γυαλιών που οι φακοί τους έχουν ελαφρώς μαύρο χρώμα για να βελτιωθεί η οπτική αντίληψη και να μειωθεί η αντιληπτική υπερφόρτωση και η οπτική διάσπαση. Αυτοί οι φακοί έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να φιλτράρουν τις συχνότητες του φάσματος του φωτός στις οποίες το άτομο είναι ευαίσθητο.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (15 από 20)

- *Κοινωνικές Ιστορίες (Social stories)*
- Όταν το παιδί επικοινωνεί καλύτερα με τον γραπτό λόγο για να διδάξουμε τις κοινωνικές ικανότητες χρησιμοποιούμε κοινωνικές ιστορίες. Οι Κοινωνικές Ιστορίες TM περιγράφουν ιδέες, δραστηριότητες, γεγονότα, ικανότητες και αλληλεπιδράσεις σύμφωνα με δέκα κριτήρια τα οποία χαρακτηρίζουν:

Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (16 από 20)

- *Κοινωνικές Ιστορίες (Social stories)*
- 1) τον σκοπό,
- 2) την διαδικασία κατά την οποία δημιουργούνται και
- 3) την ξεχωριστή για την κάθε ιστορία μορφή, φωνή και λεξιλόγιο.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (17 από 20)

- *Αφή*
- Μερικά παιδιά με σύνδρομο Asperger υποφέρουν από υπερευαισθησία στην αφή. Αυτό σημαίνει ότι όταν αγγίζουν ή τους αγγίζει κάτι, τείνουν να το αισθάνονται υπερβολικά πολύ ή υπερβολικά λίγο. Αρχικά θα πρέπει το άτομο να μην εξαναγκάζεται να κάνει την επαφή που τον ενοχλεί, εάν αυτό μπορεί να αποφευχθεί.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (18 από 20)

- *Αφή*
- Το παιδί μπορεί να συμμετέχει σε δραστηριότητες και να παίζει με παιχνίδια τα οποία δεν προκαλούν ενόχληση. Η θεραπεία της αισθητηριακής διάκρισης, μπορεί να μειώσει την απτική αμυντικότητα, αλλά πρέπει να εφαρμοστεί στο παιδί από κάποιον ειδικό, ο οποίος μάλιστα θα πρέπει να έχει εμπειρία πάνω σε αυτό το θέμα.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (19 από 20)

- *Δίαιτα*
- Αρχικά είναι σημαντικό να αποφύγουμε προγράμματα τα οποία εξαναγκάζουν το παιδί να τρώει, ή να λιμοκτονεί, για να ενθαρρύνουμε μια πιο διαλλακτική σε φαγητά δίαιτα. Το παιδί έχει μια αυξημένη ευαισθησία σε συγκεκριμένους τύπους φαγητού, δεν είναι ένα απλό πρόβλημα συμπεριφοράς.



Θεραπευτικές Παρεμβάσεις Asperger (20 από 20)

- *Δίαιτα*
- Στην συνέχεια οι γονείς θα πρέπει να βεβαιώνονται ότι το παιδί τρώει ικανοποιητικής ποσότητας φαγητό, και ένας διαιτολόγος μπορεί να δώσει οδηγίες στο τι είναι θρεπτικό και δεν ενοχλεί το παιδί σχετικά με την υφή, το άρωμα και το χρώμα του φαγητού.



Εκπαιδευτικά Βίντεο

Εκπαιδευτικά Βίντεο (1 από 2)

- ABA Autism Training - Chapter 1 - The Discrete Trial
- <https://www.youtube.com/watch?v=7pN6ydLE4EQ>
- ABA Autism Training - Chapter 2 – Reinforcement
- <https://www.youtube.com/watch?v=crFjZlWWZo0>
- ABA Autism Training - Chapter 3 - Prompting
- <https://www.youtube.com/watch?v=TDijJjKHMVQ>

Εκπαιδευτικά Βίντεο (2 από 2)

- ABA Autism Training - Chapter 4 - Generalization
- <https://www.youtube.com/watch?v=xU395HgXI2s>
- ABA Autism Training - Chapter 5 Incidental Teaching
- <https://www.youtube.com/watch?v=yzgC9ZPzot8>



Βιβλιογραφία

- Attwood, T. (2007). *The complete guide to Asperger's Syndrome*, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Bennetto L., Rogers S. (Eds.) Jacobson J. L., Jacobson A. M. (1996) *Diagnosis and treatment in childhood and adolescence In Psychiatric Secrets*, Philadelphia: Hanley & Belfus.
- Beukelman D., and Mirenda P. (2013) *Augmentative and alternative communications: Supporting children and adults with complex communication needs*, Baltimore: Paul H. Brookes.
- Bondy A., Tincani M., Frost L. (2004) *MultiplyControlled Verbal Operants: An Analysis and Extension to the Picture Exchange Communication System*, Springer The behavior Analyst.
- Dawson G., Meltzoff N., Osterling J., Rinaldi J., Brown E. (1998) *Children with Autism fail to orient to naturally occurring social stimuli*, Journal of Autism and Developmental Disorders.
- Dawson G., Osterling J. (1997) *Early intervention in autism. The effectiveness of early intervention*, Journal of Autism and Developmental Disorders .



Σημείωμα Αναφοράς

Ταφιάδης Δ. Κλινική Άσκηση στη Λογοπαθολογία 2. ΤΕΙ
Ηπείρου. Διαθέσιμο από:

<http://eclass.teiep.gr/courses/LOGO136/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>



Τέλος Ενότητας



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης





Σημειώματα



Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη Δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Τέλος Ενότητας



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

